



Potilasohje syyhyyn sairastuneelle ja syyhyille altistuneelle

Syyhy eli scabies on kutiseva ihottuma, jonka aiheuttaa syyhypunkki (*Sarcoptes scabiei*). Syyhykutina alkaa yleensä 3–8 viikon kuluttua tartunnasta. Tartuntaan riittää yksikin punkkinaaras, mutta kättely tai muu lyhyt kosketus ei yleensä riitä punkin siirtymiseen henkilöstä toiseen. Syyhyn voi saada myös syyhyä sairastavan lakanoista tai vaatteista, sillä punkkinaaras elää 2–3 vuorokautta ihon ulkopuolella, mutta tämä tartuntatapa on harvinaisempaa.

Mikäli epäilet syyhyä, tai sinulla on syyhyyn sopia oireita, on syytä hakeutua lääkäriin, jotta mahdollinen diagnoosi voidaan tehdä. Syyhydiagnoosin tekeminen voi olla haastavaa, koska oireet saattavat olla epämääräisiä.

Jos lapsellanne todetaan syyhy, ilmoittakaa tästä oman päiväkotiryhmän työntekijälle tai luokanopettajalle.

Syyhyn oireet

- Kutina, etenkin iltaisin ja öisin. Oireet korostuvat sormenväleissä, pakaraseudussa ja ranteissa.
- Iholla epämääräisiä näppylöitä, vesirakkuloita ja raapimajälkiä.
- Naaraspunkin käytävät rannepoimuseudussa ja sormien hangoissa, lapsilla myös kämmenissä ja jalkapohjissa.

Syyhyn hoito

Bentsyylibentsoaatti + disulfiraami emulsiovoide (Tenutex)

Tenutex -voidetta saa apteekista ilman reseptiä. Voidetta voidaan käyttää aikuisilla ja yli 2-vuotiaille lapsille. Ei alle 2-vuotiaille tai imetyksen aikana.

Voidetta levitetään puhtaalle ja kuivalle iholle riittävä määrä (aikuisella noin 50–60 g). Voidetta levitetään joka paikkaan leuasta alaspäin unohtamatta sukuelimiä tai sormi- ja varvasvälejä. ja annetaan vaikuttaa iholla 24 tuntia. Tämän jälkeen iho pestään ja kuivataan huolellisesti. Hoito toistetaan viikon (7 vrk) kuluttua ensimmäisestä hoitokerrasta.

Lääkäri voi määrätä myös tablettilääkityksen syyhyn hoitoon, tai erikseen apteekissa valmistettavan rikkivoiteen. Myös tablettihoito toistetaan viikon kuluttua.

Syyhyyn sairastunut voi palata päiväkotiin/kouluun/töihin 1. hoitokerran jälkeisenä päivänä.

Kutina voi onnistuneen hoidon jälkeen jatkua vielä muutaman viikon, joten huolehdi hyvästä rasvauksesta tänä aikana esim. aluksi mentholispriitä sisältävällä voiteella ja myöhemmin kosteuttavalla perusvoiteella. Kutinaa voi helpottaa myös miedolla kortisonivoiteella, jota saa apteekista ilman reseptiä. Jos kutina jatkuu yli 3 viikkoa, on syytä ottaa yhteys lääkäriin.

Hoito-ohje muilla valmisteilla

(6-) 10 % rikkivaseliini –voiteella

Rikkivaseliini-voide on reseptilääke. Vauvoille käytetään 6 % voideseosta, muille 10 % voideseosta. Sopii käytettäväksi myös raskauden ja imetyksen aikana. 100 g tuubi riittää aikuisen voiteluun kolmena peräkkäisenä päivänä, eli tarvitaan 200g/aikuinen.

Rikkivaseliini levitetään puhtaalle ja kuivalle iholle kolmena peräkkäisenä päivänä (päivät 0, 1 ja 2). Voide levitetään varpaankärjistä leuankärkeen, niskaan ja korvien seutuun. Voidetta levitetään myös hiuspohjaan ja kasvoihin (ei silmänympäryksiin) aina alle kahden vuoden ikäisillä lapsilla ja vanhuksilla, sekä myös muilla, mikäli näillä alueilla on syyhyyn sopivaa oiretta tai löydöksiä. Erityisen huolellisesti voidetta on levitettävä varpaiden- ja sormienväleihin, kynsireunuksiin, napaan, kainaloihin sekä nivusiin ja ulkoisiin sukuelimiin. Voide annetaan olla iholla 24 tuntia, jonka jälkeen tämä pestään pois ja iho kuivataan ennen uutta levitystä. Jos kädet pestään ennen kuin 24 tuntia on kulunut, ne on voideltava uudelleen. Hoito uusitaan viikon kuluttua (päivät 7, 8 ja 9). Rikki on vähän pahanhajuista, mutta muutoin ei ole estettä mennä töihin hoitokuurin aikana. Lapsi voi mennä päivähoitoon tai kouluun sitten, kun ensimmäinen hoito (3 voidelevityskertaa) on tehty loppuun.

Perheenjäsenet ja lähikontaktit hoidetaan samalla tavoin kolmena peräkkäisenä iltana.

Ivermektiini -tableteilla

Lääkäri määrää lääkkeen annoksen painon mukaan.

Lääke otetaan mielellään rasvaisen ruoan kanssa, jolloin imeytyminen on tehokkaampaa. 8 tunnin kuluttua lääkkeen ottamisesta käydään suihkussa. Iho kuivataan puhtaalla pyyhkeellä. Pyyhe laitetaan pyykkiin käytön jälkeen. Päälle vaihdetaan puhtaat vaatteet. Kotiin tehdään lääkehoidon jälkeinen siivous ja lakanat vaihdetaan. Hoito on helpoin toteuttaa niin, että otetaan lääketabletit illalla ja käydään aamulla suihkussa ja vaihdetaan puhtaat vaatteet ja vuodevaatteet. Sama lääkeannos ja samat toimenpiteet uusitaan 7–10 vrk kuluttua. Kaikki samassa taloudessa asuvat henkilöt ja muut lähikontaktit hoidetaan samanaikaisesti kaksi kertaa. Lapset voivat mennä päivähoitoon tai kouluun hoidon jälkeisenä päivänä, mutta vanhempien tulee ilmoittaa hoitopaikkaan / kouluun syyhytartunnasta.

NIX[®] -voiteella

Apteekista saa ilman reseptiä permetriiniä sisältävää voidetta (NIX[®] emulsiovoide). Yksi voidetuubi riittää aikuisen (n. 80kg) kertakäsittelyyn, ja lasten annos on iän mukaisesti pienempi. Voidetta levitetään illalla peseytymisen jälkeen, joka paikkaan leuasta alaspäin unohtamatta sukuelimiä tai sormi- ja varvasvälejä. Myös hiuspohja ja kasvot hoidetaan, jos niissä on oireita. Limakalvoille voidetta ei levitetä. Iho pestään aamulla huolellisesti. Hoito toistetaan 7–10 päivän kuluttua.

Syyhyille altistuneen hoito

Altistuneiksi katsotaan samassa taloudessa asuvat, samassa sängyssä nukkuneet (esim. lasten ja nuorten yökyläilyt), henkilöt, joiden kanssa vietetty enemmän aikaa lähikontaktissa (esim. ystävät ja lasten leikkikaverit) ja seksikontaktit. Samassa taloudessa asuvat, samassa sängyssä nukkuneet ja seksikontaktit hoidetaan kahteen kertaan 7–10 päivän välein. Muille altistuneille riittää yksi hoitokerta. Hoito tulee tapahtua mahdollisimman samanaikaisesti.

Epidemiatilanteissa, esimerkiksi päiväkotiryhmän tai koululuokan epidemiat, tartuntataudeista vastaava lääkäri määrittelee altistuneet henkilöt. Päiväkotiryhmissä ja koululuokissa altistuneiden hoito tulee tapahtua myös samanaikaisesti.

Lääkehoidon jälkeen seuraavana päivänä tehtävä siivous

- käytä siivouksessa kertakäyttöisiä suojakäsineitä
- vaihda puhtaat vuodevaatteet
- imuroi patja, sohva, matot ja päällystetyt tuolit
- tuuleta tai imuroi peitto ja tyyny
- vaihda kaikki vaatteet
- tuuleta ja poista käytöstä päällysvaatteet 2–3 vrk:n ajaksi
- huomioi myös 3 päivän sisällä käytössä olleet lapaset ja käsineet
- vaihda pyyhkeet
- pese vaatteet, pehmolelut ja vuodevaatteet 60 asteen pesuohjelmassa, ja kuivaa ne mahdollisuuksien mukaan kuivausrummussa, tai vie ne ulos tuulettumaan, tai sulje ne muovisäkkiin kolmen vuorokauden ajaksi, tai pakasta pakastimessa/ulkona (-20 °C tai kylmempi) yhden vuorokauden ajan.

Siivous toistetaan toisen hoitokerran yhteydessä.